

AKUT: Hemställan om formellt skydd av kalkbarrskog i Vamby

Avverkningsanmäld f.d. (avregistrerad) nyckelbiotop vid Vamby, Norrtälje kommun:

A 7147-2020 (6.56 ha), inkom: 2020-02-08

A 19565-2020 (2,6 ha), inkom: 2020-04-15

A 5732-2020 (1.77 ha), inkom: 2020-02-02

Nyckelbiotopen N 1065-2019 avfördes som nyckelbiotop av Skogsstyrelsen 2021-11-26 i enlighet med domstolsbeslut i Kammarrätten i Stockholm 23 juni 2021 (mål nr. 7503-20). Högsta förvaltningsdomstolen (mål nr. 4358-21) meddelade inte prövningstillstånd. Kammarrätten anser att Skogsstyrelsen saknar lagligt stöd att registrera nyckelbiotoper eftersom regeringen år 2019 beslutade att sluta registrera nyckelbiotoper. Kammarrätten har dock inte uttalat sig om eller ifrågasatt skogsområdets höga naturvärden.

Vi befärar att detta ekologiskt värdefulla skogsområde nu är akut avverkningshotat.

Avverkningsplanerna berör ett av Stockholms absoluta toppobjekt när det gäller marksvampar i kalkbarrskogar. Stora delar av de avverkningsanmälda skogarna utgörs av en kalkbarrskog med lång skoglig kontinuitet och hög och jämn luftfuktighet. Här finns en ovanligt stor och värdefull artrikedom. Vid endast ett besök i skogen hittades över 20 naturvårdsarter varav flera rödlistade arter. Många av de rödlistade marksvamparna och deras mycel fanns på flera platser i skogen.

Spridda delar av skogsmarken är fuktiga och extra känsliga för påverkan. Det finns tämligen allmänt med gammal gran och tall i skogen. Därutöver förekommer även enstaka gamla aspar och björkar i skogen. Det finns också spridda inslag av sälg, rönn och klibbal. Både gamla lågor av tall och gran förekommer i skogen. De basiska markförhållandena i kombination med lång trädkontinuitet gynnar kalkgynnade marksvampar och den värdefulla kryptogamfloran. Boniteten är hög i flera delar av de avverkningsanmälda skogarna.

Kalkbarrskogar och skogar med hög bonitet är utpekade som prioriterade skogstyper för formellt skydd, enligt [strategin för formellt skydd av skog i Stockholm län](#). Sverige har dessutom internationellt ansvar att bevara skogstyper såsom kalkbarrskogar på grund av att dessa naturtyper är sällsynta både i Sverige och i EU. Strax väster om de avverkningsanmälda skogarna växer även en värdefull olikåldrig sumpskog dominerad av al, glasbjörk och inslag av ask. Rödlistade arter har påträffats i området.

I de avverkningsanmälda skogarna finns värdefulla skogliga strukturer och nyckelelement såsom gammal tall, gammal gran, gammal asp, gammal björk, låga av gran, låga av tall och barrmatta. I skogarna finns flera naturvärdesträd av äldre träd. Skogarna hyser höga till mycket höga naturvärden, framför allt på grund av de gamla barr- och lövträden samt nämnda strukturer liksom fynd av ca 28 naturvårdsarter varav 12 rödlistade arter, enligt Artportalen.

Ett flertal av de rödlistade marksvamparna som hittats i de avverkningsanmälda skogarna är sårbara och överlever inte en slutavverkning. Även gallring innebär en negativ påverkan på den biologiska mångfalden. Den starkt hotade raggtaggsvampen (EN) som växer i skogen är [globalt rödlistad](#) enligt IUCN och Sverige har ett internationellt ansvar för arten. Raggtaggsvamp hotas av

skogsskötselåtgärder som leder till att mosstäcket skadas eller försvinner och ersätts av trivial hyggesvegetation. Detta innefattar både kraftig gallring och slutavverkning på eller i omedelbar närhet av växtlokalerna. Lokaler där arten fortfarande finns kvar bör undantas från rationell skogsskötsel, enligt [ArtDatabanken](#). Det är väl etablerat att raggtaggsvamp brukar följas av en rik flora av andra sällsynta, marklevande svampar, varför ett skydd av sådana lokaler även ger ett skydd åt många andra sällsynta barrskogsarter. Tre av arterna; bitter taggsvamp (VU), koppartaggsvamp (VU) och violgubbe (VU) ingår alla i åtgärdsprogram för bevarande av arterna. Sverige har ett [internationellt bevarandeansvar](#) även för dessa arter.

Enligt strategin för formellt skydd av skog i Stockholms län ska bevarandeåtgärder för befintliga skogsbiologiska värdekärnor prioriteras. Bevarande av värdekärnor är avsevärt mer effektivt än att de avverkas. Det är betydligt mer kostsamt, tidskrävande och osäkert att återskapa värdefulla områden. Det tar lång tid för de flesta typer av skogliga värdekärnor med dess innehåll av strukturer såsom gamla träd och grov död ved att bildas. Det är också osannolikt att nya värdekärnor av dagens kvalitet och artinnehåll kan återskapas inom rimlig tid för att trygga många specialiserade arters överlevnad. Enligt strategin är en övergripande strävan att oskyddade värdekärnor ska skyddas från avverkning.

Det är överlag viktigt att kvarvarande naturskogar bevaras för framtiden så att nationella och internationella miljömål för skogen kan nås.

Artfynd enligt Artportalen:

Raggtaggsvamp (EN) - *en mycket krävande art som enbart finns i skog med lång kontinuitet. Stor koncentration av landets kända lokaler återfinns i östra Uppland. Globalt rödlistad enligt IUCN.*

Bitter taggsvamp (VU; ingår i åtgärdsprogram för bevarande av rödlistade fjälltaggsvampar¹) - *en av de mest krävande taggsvamparterna i Sverige - internationellt ansvar att bevara arten.*

Fläckfingersvamp (VU) - *krävande art i kontinuitetsskogar med kalk, stor koncentration av landets förekomst finns i östra Uppland.*

Grangråticka (VU; Typisk art i 9050 Näringsrik granskog) - *krävande art i gamla kalkbarrskogar.*

Koppartaggsvamp (VU; ingår i åtgärdsprogram för bevarande av rödlistade fjälltaggsvampar¹) - *ansvarsart för Norrtälje kommun; globalt mycket sällsynt och hotad art.*

Läderdoftande fingersvamp (*Ramaria safraniolens*) (VU) - *karaktärsart i gamla kalkbarrskogar i Uppland.*

Violgubbe (VU; ingår i åtgärdsprogram för bevarande av violgubbe²) - *en art som enbart finns i skog med lång kontinuitet och kalkinslag, stor koncentration av landets förekomster finns i östra Uppland. Sverige har ett internationellt bevarandeansvar för arten.*

Blek fingersvamp (NT) - *krävande kalkskogsart, dagens förekomster är reliktförekomster från en tidigare sammanhängande utbredning. Starkt minskande i övriga Europa.*

Cortinarius russeoides (NT) - *spridd i Roslagens kalkbarrskogar.*

Orange taggsvamp (NT; Typisk art i 9010 Taiga) - *den största koncentrationen av mycel som vi känner till finns i denna skogen.*

Persiljespindling (NT) - *spridd i Roslagens kalkbarrskogar.*

Svart taggsvamp (NT; Typisk art i 9050 Näringsrik granskog).

Ullticka (NT; Typisk art i 9010 Taiga, 9050 Näringsrik granskog och 9030 Landhöjningsskog)

Äggspindling (NT) - *en ansvarsart för Norrtälje kommun där en stor koncentration av landets förekomster finns.*

Anisspindling (signalart) - *spridd i Roslagens kalkbarrskogar.*

Fjällig taggsvamp s.str. (signalart)

Granbarkgnagare (signalart)

Grönpyrola (signalart; Typisk art i 9010 Taiga, 1610 Åsöar i Östersjön och 9060 Åsbarrskog)

Korallfingersvampar (signalart) - *i skogen finns flera arter.*

Kryddspindling (signalart; Typisk art i 9050 Näringsrik granskog) - *spridd i Roslagens kalkbarrskogar.*

Olivspindling (signalart) - *spridd i Roslagens kalkbarrskogar.*

Rödgul trumpetsvamp (signalart)

Skarp dropptaggsvamp (signalart)

Strimspindling (signalart)

Zontaggsvamp (signalart)

Blåsippa (fridlyst enligt 9 § artskyddsförordningen)

Kungsfågel (fridlyst enl. 4 § Artskyddsförordningen)

Tofsmes (fridlyst enl. 4 § Artskyddsförordningen; Typisk art i 9010 Taiga)

Typiska arter såsom orange taggsvamp (NT), svart taggsvamp (NT), kryddspindling och blåsippa (fridlyst) används för att lokalisera områden med gynnsam bevarandestatus för de naturtyper som ingår i Natura 2000-nätverket. Natura 2000 är ett nätverk inom EU som skapats för att hejda utrotningen av djur och växter och för att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Kalkbarrskogar är en prioriterad skogstyp som motsvarar naturtyperna "näringsrik granskog " (9050) och "taiga" (9010) i EU:s art- och habitatdirektiv. För närvarande är [bevarandestatusen för näringsrik granskog dålig](#) i både Sverige och EU. I ett [internationellt perspektiv](#) bedöms arealerna av artrika kalkbarrskogar på Gotland, i Stockholms, Uppsalas och Jämtlands län vara särskilt viktiga att lyfta fram. Sverige har förbundit sig att nå gynnsam bevarandestatus för de utpekade skogliga naturtyperna i EU:s art- och habitatdirektiv.

EU-dom (de förenade målen C473-19 och C474-19 Skydda Skogen/Sverige)

En dom i EU-domstolen ([de förenade målen C473-19 och C474-19 Skydda Skogen/Sverige](#)) från mars 2021 berör tolkning och tillämpning av fågeldirektivet (2009/147) och art- och habitatdirektivet (92/43). I domen slår EU-domstolen bland annat fast att EU:s medlemsländer är skyldiga att säkerställa att de skyddade arternas gynnsamma bevarandestatus inte försämras. Förbuden ska gälla så fort en individ av en skyddad art enligt art- och habitatdirektivet påverkas av verksamheten – oavsett om den skyddade artens bevarandestatus är hotad eller gynnsam. Denna EU-dom innebär att Sveriges måste ändra sin tillämpning av EU-direktiven vilket även har betydelse för detta ärende.

Skydda Skogen begär att länsstyrelsen i Stockholm:

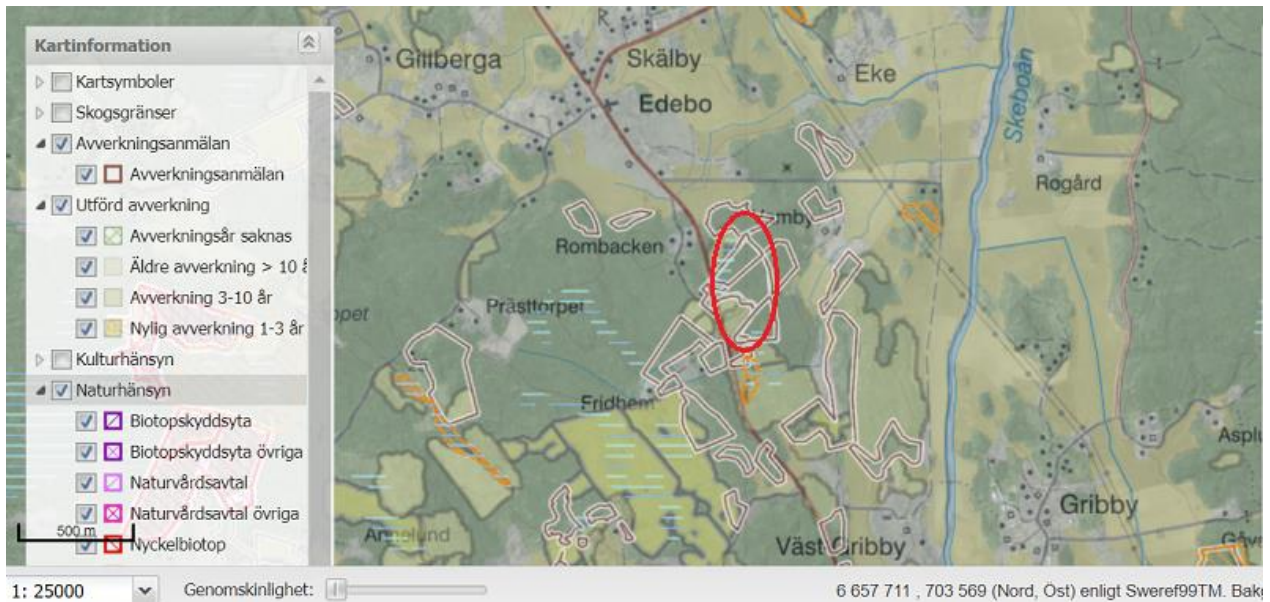
- omedelbart inrättar interimistiskt förbud som innebär stopp för avverkningar och andra skogsbruksåtgärder.

- inrättar formellt skydd för hela det aktuella skogsområdet som bl.a. skall innefatta skydd för de enligt i vår skrivelse redovisade naturmiljöerna och arterna.

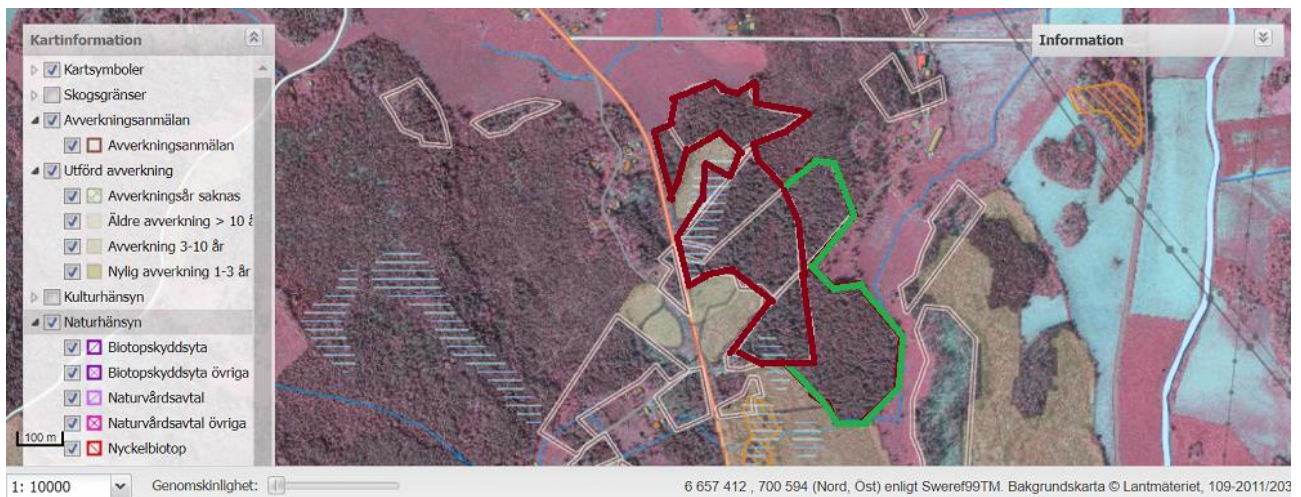
Vi är tacksamma för skyndsamt svar.

Med vänliga hälsningar,

David van der Spoel, talesperson, Skydda Skogen

Stora delar av de avverkningsanmälda skogarna ingår i en nyligen avregistrerad nyckelbiotop (se röd markering) med dokumenterade höga naturvärden.

Den rödmarkerade avgränsningen innefattar till stor del kalkbarrskog som hyser höga naturvärden (ca 10 hektar). Den grönmarkerade avgränsningen innefattar naturligt förryngrad yngre barrskog på sandig kalkrik skogsmark med utvecklingspotential (ca 6,5 ha).

Fältskiktet är örtrikt i flera delar av kalkbarrskogen.

Miljöbild i kalkbarrskogen med lång skoglig kontinuitet.

*Eventuell *Hydnellum cumulatum* (knölig taggsvamp) (EN), Vamby. Arten behöver mikroskopering för säker artbestämning.*

Raggtaggsvamp, Vamby.

Koppartaggsvamp, Vamby.

Orange taggsvamp, Vamby.

Lagstiftning

Artskyddsförordning (2007:845)

9 § I fråga om sådana vilt levande kärleväxter, mossor, lavar, svampar och alger som anges i bilaga 2 till denna förordning är det förbjudet att i den omfattning som framgår av bilagan 1. gräva eller dra upp exemplar av växter med rötterna, och 2. plocka eller på annat sätt samla in exemplar av växter för försäljning eller andra kommersiella ändamål.

15 § Länsstyrelsen får i det enskilda fallet ge dispens från förbuden i 6, 8 och 9 §§ som avser länet eller del av länet, om det inte finns någon annan lämplig lösning och dispensen inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde.

Miljöbalken (1998:808) t.o.m. SFS 2021:1018

Kapitel 7

Naturreservat

4 § Ett mark- eller vattenområde får av länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet.

Ett område som behövs för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat.

Interimistiska förbud

24 § När en fråga har väckts om att ett område eller ett föremål skall skyddas som naturreservat, kulturreservat, naturminne eller vattenskyddsområde eller om att ett redan skyddat sådant område eller föremål skall få utökat skydd, får länsstyrelsen eller kommunen för viss tid dock högst tre år meddela förbud mot att sådana åtgärder vidtas utan tillstånd som berör området eller föremålet och som strider mot syftet med det tilltänkta skyddet. Om det finns särskilda skäl, får förbudet förlängas att gälla i ytterligare högst ett år. Om det finns synnerliga skäl, får förbudet därefter förlängas att gälla i ytterligare högst ett år.

Ett förbud enligt första stycket skall gälla omedelbart även om det överklagas.